

Nr 27

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående fondering jämlikt 39 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, dels o c k i ämnet väckt motion.

Genom en den 15 mars 1957 dagtecknad proposition, nr 130, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen besluta, att

a) allmänna sjukförsäkringsfonden skall tillföras det belopp, varmed de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen till tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp överstiger 60 procent av de under året i de allmänna sjukkasorna bokförda utgifterna för nämnda ändamål;

b) för förvaltning och utnyttjande av de sålunda fonderade medlen skall gälla samma regler som beträffande de på år 1955 belöpande arbetsgivarbidrag, vilka tillförts fonden.

I en i anledning av propositionen väckt motion, nr 613 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm *m. fl.*, yrkas »att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 130 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av de bestämmelser som reglerar storleken av arbetsgivarbidragen till allmänna sjukförsäkringen, samt att, därest betydande överskott skulle uppstå även för innevarande år, förslag om ändrade regler förelägges 1958 års riksdag».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt 39 § lagen om allmän sjukförsäkring äger Konungen och riksdagen bestämma, att viss del av arbetsgivarnas bidrag till försäkringen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställs i enahanda ordning. För ändamålet inrättades år 1956 en fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden. Till denna har av arbetsgivarbidrag för år 1955 avsatts ca

76,6 milj. kronor. I propositionen föreslås, att fondering av arbetsgivarbidrag för år 1956 skall ske enligt samma regler som tillämpats vid nämnda fondering. Härigenom beräknas ytterligare ca 40 milj. kronor komma att tillföras fonden.

Huvuddragen av gällande bestämmelser

Enligt stadganden i 38 § sjukförsäkringslagen och 12 § lagen om moderskapshjälp har arbetsgivare att erlægga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tillägssjukpenning samt till kostnaderna för tilläggspenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, till sjukvårdsförsäkringen 0,1 procent, till försäkringen för tillägssjukpenning 1 procent och till kostnaderna för tilläggspenning 0,04 procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare vilka är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

Arbetsgivarbidrag, som belöper på ett kalenderår, skall enligt 39 § sjukförsäkringslagen — vilken enligt 12 § lagen om moderskapshjälp äger tillämpning också i fråga om arbetsgivarbidrag till moderskapsförsäkringen — i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer fördelas mellan centralsjukkassorna i förhållande till, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen, antalet medlemmar vid utgången av kalenderåret och, beträffande försäkringen för tilläggsjukpenning och tilläggspenning, centralsjukkassornas och till demanslutna lokalsjukkassors utgifter för dessa ändamål under kalenderåret. Konungen med riksdagen äger dock bestämma, att viss del av bidragen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställs i enahanda ordning.

Förut beslutad fondering

I proposition till 1956 års riksdag (nr 146) behandlades frågan om fondering av arbetsgivarbidrag för år 1955. Härvid erinrades, att arbetsgivarbidragen till försäkringarna för tillägssjukpenning och tilläggspenning beräknats täcka ca 60 procent av kostnaderna för dessa försäkringar. Kungl. Maj:t föreslog, att inkomsterna av de på år 1955 belöpande arbetsgivarbidragen till försäkringarna i fråga skulle, i vad de översteg 60 procent av utgifterna för motsvarande ändamål, ingå till en särskilt inrättad fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden. Fondens medel skulle, i den mån de ej behövde tagas i anspråk för utbetalningar från fonden, placeras hos riksgäldskontoret mot ränta. Någon viss regel för fondmedlens utnyttjande borde ej fastställas, förrän ytterligare erfarenheter av den allmänna sjukförsäkringen vunnits. Skulle, innan en sådan regel blivit fastställd, behov

föreligga att utnyttja fondmedlen, borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

De i propositionen framlagda förslagen föranledde inte någon erinran från andra lagutskottet (utl. nr 28). Med anledning av en i ämnet väckt motion anförde utskottet bl. a. följande.

Det förhållandet, att det uppkomna överskottet uppgår till betydande belopp, aktualiserar emellertid frågan, huruvida de nu utgående arbetsgivarbidragen är riktigt avvägda för att man skall nå det resultat i fråga om fördelningen av kostnaderna mellan arbetsgivarna, de försäkrade och staten, som vid sjukförsäkringens tillkomst åsyftades; i fråga om tilläggssjukpenningen och tilläggsspenningen avsåg man att arbetsgivarbidragen skulle täcka ungefär 60 procent av kostnaderna. Om arbetsgivarbidragen icke skulle komma att svara mot den del av försäkringskostnaderna, som från början avsetts, bör enligt utskottets mening, när tillräcklig erfarenhet vunnits, en omprövning ske av de bestämmelser, som reglerar bidragens storlek, i syfte att anpassa bidragen till vad de enligt statsmakternas mening vid försäkringens tillkomst bör täcka.

Riksdagen biföll propositionen (skr. 222).

I överensstämmelse med ifrågavarande beslut har av influtna arbetsgivarbidrag, belöpande på år 1955, avsatts 76 585 842 kronor till allmänna sjukförsäkringsfonden.

Riksförsäkringsanstaltens förslag jämte yttrande däröver

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 11/2 1957) anfört, att arbetsgivarbidragen för år 1956 enligt verkställd preliminär uppskattning beräknas komma att uppgå till omkring 250 milj. kronor, varav omkring 228 milj. kronor beräknas belöpa på försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning. De försäkrades avgifter för år 1956 för dessa två försäkringar torde komma att utgöra omkring 170 milj. kronor. Utgifterna under år 1956 för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning beräknas preliminärt till omkring 315 milj. kronor. Arbetsgivarbidrag och försäkringsavgifter avseende försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning, tillhoppa 398 milj. kronor, kan således för år 1956 beräknas överstiga utgifterna för försäkringarna med omkring 83 milj. kronor.

Om de fonderingsregler som beslutats för år 1955 tillämpas också för 1956, skulle enligt anstalten för sistnämnda år till allmänna sjukförsäkringsfonden överföras ett belopp av omkring 40 milj. kronor. Sjukförsäkringsfonden skulle därefter på ifrågavarande del av försäkringen kunna beräknas redovisa ett överskott på sammanlagt 40 à 45 milj. kronor.

Riksförsäkringsanstalten finner skäl föreligga för en fondering enligt för år 1955 beslutade grunder jämväl av de på år 1956 belöpande arbetsgivar-

bidragen avseende försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning.

Anstalten erinrar vidare, att arbetsgivarbidragen för år 1955 till sjukvårdsförsäringen inte till någon del fonderats centralt. Inte heller i fråga om motsvarande bidrag för år 1956 finner anstalten en sådan fondering påkallad, då bidragens andel av beräknade kostnader för försäringen liksom under 1955 torde komma att bli mindre än som ursprungligen avsetts.

De obligatoriska sjuk- och moderskapsförsäkringarna, i vad de avser annat än tilläggssjukpenning och tilläggspenning, kan enligt anstalten komma att för år 1956 lämna ett överskott på sammanlagt 5 à 10 milj. kronor. Vid en överföring av arbetsgivarbidrag till allmänna sjukförsäkringsfonden enligt föreslagna grunder kan alltså det för fondering i sjukkassorna tillgängliga överskottet, såvitt avser den obligatoriska försäringen för år 1956, beräknas uppgå till omkring 50 milj. kronor.

Svenska sjukasseförbundet har i yttrande över riksförsäkringsanstaltens framställning förklarat sig icke ha någon erinran att göra mot att överföring för år 1956 till allmänna sjukförsäkringsfonden av arbetsgivarbidrag sker i enlighet med riksförsäkringsanstaltens hemställan.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, erinrar om att han vid anmälan av propositionen nr 146 till 1956 års riksdag anförde, att han ansåge det välbetänkt att en central fondering av arbetsgivarbidrag verkställdes, så att tillfälliga mera betydande ökningarna av utgifterna för tilläggsjukpenning eller tilläggspenning eller tillfälliga minskningar av arbetsgivarbidragen inte behövde resultera i avgiftsändringar eller att sjukkassornas för andra delar av verksamheten fonderade medel behövde tagas i anspråk.

I fortsättningen uttalar departementschefen bl. a.

»Jag anser en fortsatt central fondering av arbetsgivarbidrag motiverad och tillstyrker, att en sådan kommer till stånd i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag. Allmänna sjukförsäkringsfonden bör alltså tillföras det belopp, varmed de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen till försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning överstiger 60 procent av de under året i de allmänna sjukkassorna bokförda utgifterna för nämnda ändamål. För förvaltningen av de fonderade medlen samt dessas utnyttjande bör gälla samma regler som för de på år 1955 belöpande bidrag, vilka tillförts fonden.

I utlåtande över förenämnda proposition 1956:146 anförde andra lagutskottet bl. a., att om arbetsgivarbidragen inte skulle komma att svara mot den del av försäkringskostnaderna, som från början avsetts, en om-

prövning, när tillräcklig erfarenhet vunnits, borde ske av de bestämmelser som reglerar bidragens storlek i syfte att anpassa bidragen till vad de enligt statsmakternas mening vid försäkringens tillkomst borde täcka. Med anledning härav vill jag framhålla, att enligt min mening förutsättningar för en dylik omprövning ännu inte föreligger. Det torde i detta sammanhang vara tillräckligt att erinra om att försäkringen endast varit i verksamhet något mer än två år, under vilken tid sysselsättningen varit mycket god och sjukligheten låg, samt att överskottet av arbetsgivarbidrag för år 1956 beräknas bli avsevärt mindre än för 1955.»

Utskottet

Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag rörande överföring till allmänna sjukförsäkringsfonden av viss del av de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen till tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och tilläggsspenning enligt lagen om moderskapshjälp även som rörande förvaltning och utnyttjande av de sålunda fonderade medlen föranleder ej någon utskottets erinran.

I samband med behandling vid 1956 års riksdag av frågan om fondering av arbetsgivarbidrag för år 1955 anförde utskottet bl. a. att om arbetsgivarbidragen inte skulle komma att svara mot den del av försäkringskostnaderna, som från början avsetts, en omprövning, när tillräcklig erfarenhet vunnits, borde ske av de bestämmelser, som reglerar bidragens storlek, i syfte att anpassa bidragen till vad de enligt statsmakternas mening vid försäkringens tillkomst borde täcka. Med anledning av vad utskottet sålunda anfört har föredragande departementschefen i förevarande proposition uttalat att enligt hans mening förutsättningar för en dylik omprövning ännu icke föreligger. Departementschefen har i sammanhanget erinrat om att försäkringen endast varit i verksamhet något mer än två år, under vilken tid sysselsättningen varit mycket god och sjukligheten låg, samt har vidare framhållit att överskottet av arbetsgivarbidrag för år 1956 beräknades bli avsevärt mindre än för år 1955.

Utskottet kan väl dela departementschefens åsikt att förutsättningarna för en omprövning av arbetsgivarbidragens storlek icke för närvarande är för handen. Därest emellertid utfallet av sjukförsäkringen även under innevarande år skulle bli sådant att enligt hittills tillämpade grunder för överförande av medel till allmänna sjukförsäkringsfonden fortsatt betydande fondering skulle ifrågakomma, synes det dock motiverat att upptaga berörda spörsmål till övervägande. Vid sådan prövning kan finnas anledning att även beakta de ökade anspråk på försäkringen, som ett tillgodoseende av framförda önskemål om förbättrade försäkringsförmåner kan komma att

ställa. Det må i sammanhanget erinras om att riksdagen vid 1956 års höst-session hemställt om en utredning i syfte att pröva möjligheterna att efter vissa angivna riktlinjer förkorta eller slopa karenstiden inom sjukpenningförsäkringen i fall av yrkesskada samt att riksförsäkringsanstalten nyligen verkställt en utredning angående kostnaderna och konsekvenserna i övrigt, därest tilläggsjukpenningen inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finge utgå med oreducerat belopp under hela sjukhjälpstiden. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t samt riksförsäkringsanstalten såsom tillsynsmyndighet för den allmänna sjukförsäkringen har sin uppmärksamhet riktad på frågan om arbetsgivarbidragens storlek och vidtager de åtgärder som med beaktande av samtliga omständigheter kan vara motiverade för ernående av en lämplig fördelning av kostnaderna för tilläggsjukpenning och tilläggspenning mellan arbetsgivarna och de försäkrade. Med hänsyn till det anförda synes det utskottet icke påkallat att riksdagen i enlighet med det förslag som framlagts i motionen II:613 nu gör en särskild framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 130; samt

B. att förevarande motion II:613, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 april 1957

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Axel E. Svensson, fru Carlqvist, fru Svensson*, herrar Huss, Mannerskantz, Grönkvist, fru Hamrin-Thorell* och herr Lars Larsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, merfors* och Johansson i Norrköping.

Odhe, Carlsson i Bakeröd, fröken Sandell, fröken Wetterström*, herrar Rim-

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.